

KRONIKK

GEIR HØNNELAND, direktør
Fritjøf Nansens Institutt

KIRKENES: Russiske fartøy i havn i Kirkenes. Det diskuteres endringer både i den norske og den russiske fiskeripolitikken skriver kronikkskribenten. ARKIVFOTO: KLAUDIA LECH

Felles utfordringer?

Både Russland og Norge drøfter for tiden endringer i sin fiskeripolitikk.

Denne uka ble rapporten «Felles hav, felles utfordringer» presentert på Fiskerihøgskolen i Tromsø. Rapporten er skrevet av Anne-Kristin Jørgensen ved Fritjøf Nansens Institutt, med bidrag fra undertegnede. Oppdragsgiver var Norges Fiskarlag i samarbeid med den russiske Fiskeindustriunionen i nord. Rapporten, som utgis samtidig på norsk og russisk, oppsummerer og sammenlikner de viktigste fiskeripolitiske utfordringene i de to land.

Både i Russland og i Norge har fiskerieringen gjennomgått store endringer i løpet av de siste tiårene. Tross ulike økonomiske systemer var begge lands fiskerieringer i etterkrigstiden tungt subsidiert. Til gjengjeld var det forventet at fiskeriene skulle bidra til å løse viktige samfunnsoppgaver som sysselsetting, bosetting (særlig viktig i Norge) og forsyningsikkerhet (særlig viktig i Russland). Selv om disse forholdene fortsatt tillegges betydelig vekt, har det i både Norge og Russland skjedd en dreining i fiskeripolitikken, der to andre målsetninger har fått økende prioritet: bærekraftig ressursforvaltning og driftsøkonomisk lønnsomhet.

I dag drøfter man i begge land nye forslag til endringer i fiskeripolitikken, og debatten dreier seg i bunn og grunn om hvordan disse hensynte skal veies mot hverandre. I praksis er det avveiningen mellom driftsøkonomisk lønnsomhet og mer generell «samfunns-

nytte» som gir de største utfordringene. Debatten arter seg imidlertid ulikt i de to land. I Norge ser vi en spennning mellom lønnsomheten på bedriftsnivå og distriktpolitiske hensyn. Ikke minst innad i fiskerieringen, mens forsyningsikkerhet ikke er noe tema. I Russland finnes det også ulike syn internt i næringen, men i hovedsak legger man der mest vekt på driftsøkonomisk lønnsomhet og forutsigbare rammebetingelser. Fra og med 2009 er kvoteandeler i Russland tildelt for en tiårsperiode (på visse betingelser), noe som har skapt forutsigbarhet for veltrenderende og lovlydige aktører. Sentrale og regionale myndigheter ønsker på sin side endringer i rammebetingelsene for å få næringen til å bidra mer til forsyningsikkerhet og utvikling av næringslivet på land, herunder foredlings- og verftsindustrien.

For øyeblikket er et knippe forslag til endringer i den russiske fiskeriloven ute på høring, der man har forsøkt å avstemme disse ulike synspunktene. For det første foreslås det at kvotene i 2018 skal tildeles for 25 år, men kun til selskap som har fisket opp minst 70 prosent av tildelte kvoter, og der minst 70 prosent av opptaket kranturn er tatt med egne fartøyer. Hensikten med det sistnevnte kravet er å bli kvitt «rentnis-ter», selskap uten fartøyer som sitter på kvotetilligheter og får mesteparten av inntektene sine fra ulovlig kvotesalg.

For det andre foreslås det at selskap som har fartøyer som er bygget eller modernisert i utlandet, kun skal få fiske på russiske kvoter dersom fartøyene har blitt forlattet i Russland.

Den klareste forskjellen mellom rammebetingelsene for fiskeriene i de to land er den relative stabiliteten på norsk side, der endringene har vært gradvise og kompromissbaserte

Det foreslås imidlertid et amnesti fram til 2018 for nåværende fartøyer i denne kategorien. I dag lander disse fartøyene fangstene sine i utlandet eller laster dem om til transportfartøyer fordi anløp i russisk havn utløser moms- og tollavgiftsplikt. For det tredje er det foreslått ulike tiltak som skal stimulere til leveranser av fangst til russiske mottaksanlegg. Forslagene har fått blandet

mottakelse i næringen. Man ser selvsagt positivt på en forlengelse av kvotetilde-lingsperioden, men en god del aktører er skeptiske til mange av de øvrige kravene som ligger i forslagspakken. Ingenting er foreløpig avgjort, men fiskerimyndighetene har gitt uttrykk for at næringen vil være best tjent med å støtte forslagene. De tror ikke at landets politiske ledelse vil akseptere at dagens ordning videreføres uten endringer. Det må imidlertid sies at liknende tiltak har vært foreslått med jevne mellomrom de siste 10-15 årene, uten at noe har skjedd.

Den klareste forskjellen mellom rammebetingelsene for fiskeriene i de to land er den relative stabiliteten på norsk side, der endringene har vært gradvise og kompromissbaserte, og uforutsigbarheten som den russiske næringen har måttet forholde seg til. Erfaringen fra den postsovjetske perioden gjør at russiske næringsutøvere fortsatt frykter plutselige og radikale endringer, noe som blant annet fører til tilbakholdenhet når det gjelder investeringer. Russiske fiskeriselskap kommer noe bedre ut enn de norske når det gjelder samlet skatte- og avgiftstrykk, men det spørs om ikke enkelte også på russisk side ville øftet den lille skattefordelen for en garanti om fortsatt forutsigbarhet.

Rapporten «Felles hav, felles utfordringer» kan lastes ned fra nettsidene til Fiskarlaget og Fritjøf Nansens Institutt

Kronikkskribenter:

Elisabeth
Aspaker

Alf Håkon
Hoel

Salve
Dahle

Geir
Hønneland

Karoline
Andaur

Sven-Roald
Nystø

Ingrid
Heggø

Pål
Farstad